

Yeşilgöz en Bontenbal gaan Jetten waarschijnlijk zijn zin geven over stikstof. Dat is desastreus nieuws voor Nederland

Posted on 17 januari 2026 by Arnout Jaspers

'Een nieuwe wetenschappelijke waarheid raakt niet algemeen geaccepteerd doordat zijn tegenstanders overtuigd worden en zich bekeerd verklaren, maar veeleer doordat die tegenstanders geleidelijk uitsterven en de opgroeiende generatie van het begin af aan met die waarheid vertrouwd gemaakt is.'

Dit citaat is van Max Planck, de aartsvader van de quantumtheorie. Hij leefde lang genoeg – tot 1947 – om deze theorie, die nu de basis van bijna alle moderne natuurkunde vormt, tot volle wasdom te zien komen. Dat was te danken aan genieën als Albert Einstein, Wolfgang Pauli, Erwin Schrödinger, Paul Dirac en Niels Bohr. Maar hij moest ook constateren dat veel van zijn leeftijdsgenoten in de fysica de quantumtheorie en de schijnbaar paradoxale consequenties ervan nooit geaccepteerd hebben.

De Dilbert-versie van Plancks observatie is: 'wetenschap vordert met één stap per begrafenis'. In de politiek ligt het genuanceerder: politici geven op belangrijke punten evenmin ooit toe dat ze er finaal naast zaten, maar politieke levens eindigen niet per se in het graf.

Monumentaal fiasco

In [haar memoires uit 2024](#) verdedigt Angela Merkel, de bondskanselier die Duitsland de desastreuze *Energiewende* oplegde, nog altijd het afschakelen en ontmantelen van tientallen perfect werkende kerncentrales. Het is het meest extreme geval van kapitaalvernietiging uit de industriële geschiedenis, en dat puur vanwege de illusoire angst dat een van die kerncentrales zou ontploffen. Daardoor heeft Duitsland nu, ondanks import van grote hoeveelheden kernstroom uit Frankrijk, veel hogere stroomprijzen en het stoot veel meer CO2 per kilowattuur uit dan al haar buurlanden.

Het heeft vijf jaar geduurd, maar onlangs gaf de huidige bondskanselier en Merkels christendemocratische Friedrich Merz, voor het eerst toe wat [een monumentaal fiasco](#) die *Energiewende* is. Merz' oplossing: snel gascentrales bijbouwen. Merkel is politiek overleden, maar Duitsland zal nog decennia met de brokken zitten.

Nederland heeft een relatief net zo groot politiek lijk in de kast: stikstof. Hoe lang moet het nog duren, voordat Dilan Yeşilgöz (VVD) toegeeft dat haar politiek overleden partijgenoot Christiane van der Wal er finaal naast zat? Van der Wal heeft het allemaal niet zelf verzonnen, maar onder haar bewind is het hele waansysteem met z'n onhaalbare stikstofdoelen alleen maar verder ingegraven geraakt in alle bestuurslagen, instituties en jurisprudentie.

De politiek heeft ooit, in haar onpeilbare stommiteit, juridisch afdwingbare stikstofdoelen op een exact tijdpad in de Omgevingswet gezet. In 2030 moet 50 procent van het stikstofgevoelige Natura2000-gebied voldoen aan de maximum norm voor stikstofneerslag (de Kritische Depositiewaarde, KDW), en in 2035 74 procent. Het uiteindelijke doel is 100 procent onder de KDW, maar dat is onmogelijk zonder dat ook al onze buurlanden hun stikstofuitstoot drastisch omlaag brengen - die dat absoluut niet van plan zijn. Niettemin ligt de politiek nu op koers om de helft van onze landbouw te liquideren om tenminste het stikstofdoel voor 2030 te halen. En dat alles vanwege de illusoire angst dat in Nederland 'de natuur op omvallen staat'.

Helaas zitten nu bij de formatiebesprekingen voor het minderheidskabinet van D66, CDA en VVD vrij jonge mensen aan tafel, die nog een heel politiek leven voor zich hebben. Net zoals de afkeer van kerncentrales bij een generatie van Duitse politici zo ongeveer in het DNA zat, ongeacht de feiten, zo is in Nederland een generatie politici opgeklommen naar het centrum van de macht die niet beter weet dan dat natuur en milieu in Nederland door stikstof op de rand van de afgrond staan. Alles moet wijken om te voorkomen dat die daar in vallen.

Hopeloos geval

Rob Jetten is wat dat betreft een hopeloos geval, iemand die de dogma's van D66 met de paplepel ingegoten heeft gekregen en zich daar nooit meer van zal kunnen bevrijden. Raadselachtiger is waarom ook Henri Bontenbal van het CDA en Yeşilgöz nooit openlijk afstand hebben genomen van die heilig verklaarde stikstofdoelen. We weten natuurlijk niet hoe het gesprek tussen die drie over stikstof momenteel verloopt, maar alles wat Bontenbal en Yeşilgöz in het openbaar over stikstof gezegd hebben, wijst er op dat ze Jetten in wezen zijn zin gaan geven. Weliswaar zeggen ze allebei af te willen van de knellende KDW's, en in plaats daarvan de totale stikstofuitstoot van Nederland te willen reduceren (dus niet de stikstofdepositie op Natura2000-gebieden zoals berekend door computermodel Aerius).

Maar let op: die uitstootreductie moet 'geborgd' zijn en 'juridisch houdbaar'. Met andere woorden: er komen ook in een eventuele nieuwe wet reductiedoelen die in een met name genoemd jaar gehaald moeten worden. Zo haal je je dus dezelfde ellende (lees: juridische procedures door Greenpeace en Johan Vollenbroek) op de hals als met die onhaalbare KDW's. Bontenbal weigert dan ook uit te sluiten, dat er boeren gedwongen onteigend gaan worden om die nieuwe stikstofreductiedoelen te halen.

Helemaal zot is, dat beiden ook het verhogen van de ondergrens naar 1 mol expliciet koppelen aan die geborgde stikstofreductie. Dat blijft niet bij woorden: de VVD-fractie blokkeerde onlangs inderdaad de 1 mol toen BBB-landbouwminister Wiersma dat voorstel naar de Kamer wilde sturen.

Waarom is die koppeling onzin? Simpelweg omdat verhoging van die ondergrens naar 1 mol (=14 gram stikstof) een verwaarloosbare invloed zal hebben op de natuur, en dus los staat van stikstofreductie.

Als het gaat om Natura2000-gebieden die overbelast zijn met stikstof, gaat het in de praktijk om overschrijdingen van de KDW met 5, 10 tot wel 15 kilo (per hectare per jaar), dus honderden tot wel duizend mol. De ondergrens in Aerius is nu 0,005 mol (ofwel 0,07 gram).

Onmeetbaar verschil

Iedereen die binnen 25 kilometer van zo'n Natura2000-gebied iets wil ondernemen, moet door Aerius laten uitrekenen dat zijn activiteit minder dan 0,07 gram stikstofdepositie op dat gebied veroorzaakt, anders is een kostbare, tijdrovende en riskante vergunningsprocedure nodig.

Wetenschappelijk onomstreden is, dat zo'n onmeetbaar kleine hoeveelheid stikstof niks doet met de natuur. Nogal wiedes: zelfs de meest gevoelige plantjes merken echt geen verschil tussen 21.000 of 21.000,07 gram stikstofdepositie. Sterker nog, veel grotere hoeveelheden stikstof, zeker tot een kilo, maken ook vrijwel niks uit. Geen bioloog kan het verschil vaststellen tussen een stuk hoogveen met 21 of 22 kilo stikstofdepositie.

Daarom wilde Wiersma die rekenkundige ondergrens ophogen naar 1 mol. Vrijwel alle bouwprojecten en evenementen zitten met hun door Aerius berekende stikstofdepositie ruim onder die 1 mol, het is vaak zelfs minder dan 1 gram. Al zouden rond een overbelast Natura2000-gebied in één jaar drie woonwijken en twaalf windmolens gebouwd worden en vier wielerrondes gehouden, dan nog neemt de stikstofdepositie in dat ene jaar toe van, zeg, 21.000 gram tot 21.019 gram.

BBB en minister Wiersma willen aan deze idioterie een einde maken, en toch willen CDA en VVD hier alleen aan meewerken als eerst algemene stikstofreductiedoelen behaald worden. Concreet: eerst moet de stikstofdepositie op datzelfde Natura2000-gebied door landelijk beleid met kilo's gedaald zijn, eer daar door bouwen of fietsen weer een paar grammetjes bij mogen. Volgens CDA en VVD garandeert dit de 'juridische houdbaarheid'.

Inderdaad heeft de Raad van State meermaals in haar adviezen en vonnissen gezegd dat ze vast zullen houden aan de homeopathische ondergrens van 0,005 mol totdat het algemene stikstofreductiebeleid volgens hen voldoende resultaat heeft opgeleverd. Die ondergrens fungeert dus een collectieve straf van de Raad van State voor de hele samenleving, omdat die naar haar oordeel te weinig aan

stikstofreductie doet.

Zeker twintig jaar lang kwam je in de Duitse politiek nergens – behalve bij extreem-rechts – als je niet op z'n minst lippendienst bewees aan de mantra dat kernenergie van de duivel is. In de Nederlandse politiek is op vergelijkbare wijze een politieke generatie opgegroeid, die de stikstofdoelen en dit machtsmisbruik door de Raad van State gewoon accepteert en zijn hele politieke handelingsperspectief daarop afstemt. Dat is waar al die borging en juridische houdbaarheid op neerkomen; met wetenschappelijke onderbouwing van beleid heeft dat niets meer te maken. En dat gaat hand in hand met een hele generatie bij de Raad van State ingestroomde raadsheren die dit als hun goed recht beschouwen. Net als de *Energiewende* veroorzaakt de al jaren durende stikstofwaanzin gigantische schade aan de samenleving, maar dat komt nooit in hun afwegingen voor.

Treurige toekomst

Jetten is bestuurskundige, Yeşilgöz jurist, maar Bontenbal is van origine fysicus. Ooit was ik nog zo naïef om van politici met een gedegen bèta-achtergrond een grotere weerstand tegen modieuze en ideologische onzin te verwachten, een groter vermogen tot onafhankelijk denken, en meer afkeer van partijpolitiek. Dat geloof liep een zware deuk op toen chemicus Merkel zich vierkant achter de *Atomausstieg* van de *Grünen* opstelde om maar een regering te kunnen vormen. En we hadden in Nederland natuurlijk altijd al de aan de TU Delft afgestudeerde anti-kernenergieactivist Diederik Samsom.

Als vooruitgang zelfs in de fysica met één begrafenis tegelijk gaat, en we dus moeten wachten op echt nieuw beleid tot de politieke levens van deze partijleiders zijn uitgespeeld, dan gaat Nederland een treurige toekomst tegemoet. En niet alleen wat betreft stikstof.

Arnout Jaspers is auteur van de bestseller 'De stikstoffuik. Politici in de ban van de ecolobby'. Het boek is verschenen bij Uitgeverij Blauwburgwal en is [HIER](#) te bestellen.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee, ook in het nieuwe jaar? [Doneren kan zo](#). **Hartelijk dank!**